K.II. 2878

No. 3 | BIBLIOTECA NAȚIONALĂ | No. 3

PREOTUL ANDREI MURAFA

DORURI * * * * * SFINTE

PAGINI DIN LUPTA PENTRU
REDEȘTEPTAREA BASARABIEI

CU O PREFAȚĂ
DE
ONISIFOR GHIBU

: : : CHIȘINĂU : : :
INSTITUT DE ARTE GRAFICE
: : : : „ROMÂNIA NOUĂ“ : : : :
: STRADA PUȘCHIN No. 48 : :
1918

Prețul 2 Lei

11100

Nu se împrumută acasă.

PREOTUL ANDREI MURAFA

DORURI * * * * SFINTE

PAGINI DIN LUPTA PENTRU
REDEŞTEPTAREA BASARABIEI

CU O PREFAŢĂ
DE
ONISIFOR GHIBU

::: CHIŞINĂU :::
INSTITUT DE ARTE GRAFICE
:::: „ROMÂNIA NOUĂ" ::::
:: STRADA PUŞCHIN No. 48 ::
1918

Biblioteca Documentară
Piatra Neamț
Regiunea Bacău

K. II. 2878

CUVÂNT ÎNAINTE

E o mare bucurie pentru mine să scriu această predoslovie la cartea unui frate din Basarabia.

Lumea românească credea până acum un an şi jumătate că Basarabia e moartă pentru totdeauna. Semnele de viaţă pe cari le dădea erau atât de slabe şi noi ştiam atât de puţin despre ea, încât nici cei mai optimişti dintre noi, Românii de peste Prut şi Carpaţi, nu puteau crede să ajungem a o vedea reînviind la viaţă naţională conştientă. Fără literatură naţională — care era reprezentată doar printr'o modestă gazetă poporală, printr'un călindar şi prin câteva broşurele pentru norod —, fără şcoală, fără biserică, fără nici un organ propriu de viaţă naţională. şi fără o conştiinţă de neam — era aproape dela sine de înteles că poporul de aici nu putea avea viitor. El părea osândit să fie înghiţit de colosul rusesc.

Dar iată, minune, cel despre care se credea

că e mort, dormia numai, şi a fost de ajuns un vânt căldicel de primăvară, ca să se trezească şi să dee semne de viaţă şi de energie.

Revoluţia dela 1917 a adus cu sine o renaştere a duhului naţional în Basarabia. Pe toate tărâmurile vieţii, acest duh şi-a arătat puterea sa, şi dacă nu în forme destul de puternice, dar desigur destul de limpezi. Viaţa politică a Basarabiei, de bine de rău, a apucat pe cărări corespunzătoare înaltelor trebuinţe de ordin naţional, viaţa culturală de asemenea. Dorul de carte românească şi dacă nu e îndeobşte atât de mare, precum ar fi de dorit, se simte totuş binişor. Sute de mii de cărţi româneşti s'au răspândit prin satele şi oraşele Basarabiei, şi ele clădesc de sigur un suflet nou, românesc. Tot mai adânc se sapă în sufletele Moldovenilor încredinţarea că ei sunt Români, de acelaş sânge cu cei din România, Bucovina şi Transilvania, că trecutul lor de 106 ani alături de Ruşi a fost o rătăcire nenorocită, că viitorul lor trebuie să fie acelaş cu al fraţilor lor din România cea mare, a cărei realizare am văzut o cu ochii, în acelaş timp când Rusia mare s'a destrămat.

Printre pnţinele spirite luminate, cari încă sub vechiul regim rusesc se simţeau nu numai „Moldoveni", dar chiar „Români", este şi autorul cărticelei de faţă, părintele Andrei Murafa.

L'am cunoscut în cele dintâi săptămâni ale Revoluţiei ruseşti, prin Martie 1917. Se înfiin-

ţase Partidul naţional moldovenesc, *care trezise un destul de mare interes în cercurile fraţilor noştri basarabeni. O mână de oameni adunaţi la redacţia* Cuvântului Moldovenesc *agitau zilnic ideea organizării politice a Moldovenilor pe baze naţionale, ceea ce era un lucru cu totul nou pentru „cetăţenii ruşi" obişnuiţi cu ideile socialiste-revoluţionare, despre cari se credea că vor tămădui toate păcatele de cari a suferit vechea Rusie. Printre aceia erau şi trei preoţi: arhiereii de astăzi,* Gurie *pe atunci arhimandrit, şi* Dionisie, *pe atunci starețul mănăstirii Suruceni,— şi păr.* Murafa. *Aceştia au fost cei dintâi şi aproape singurii preoţi basarabeni cari s'au manifestat încă dela începutul mişcării ca Români şi cari au luptat şi pe faţă până în ziua de astăzi nu numai pentru Basarabia, dar şi pentru unirea ei cu România şi cu toţi Românii.*

Din păcate, nici astăzi nu sunt în întreaga preoţimea basarabeană decât foarte puţini cari să se fi dumerit cum se cuvine asupra situaţiei, şi cari să lucreze ca Români, pe faţă, eroic. Aproape toţi se gândesc că se mai poate întoarce Rusia, din care pricină ei nici până astăzi nu lucrează pentru ideea românească.

Cinste puţinilor preoţi cari îşi înţeleg pe deplin chemarea lor istorică sfântă, pe care li-o va pomeni viitorul!

Cinste părintelului Murafa, care nu s'a mulţumit număi să creadă în puterea de viaţă a

neamului, dar s'a simțit îndemnat s'o propovăduiască și prin ajutorul cuvântului scris.

Încă din primele săptămâni ale Revoluției, păr. Murafa a luat condeiul în mână pentru a apăra sfântul patrimoniu național: „Moldova" lui, care era tot ce avea mai scump pe lume. Din cuvintele pe cari le așternea pe hârtie se simte o atât de gingașă iubire față de Moldova, cum poate că nu se mai găsește la nici unul din scriitorii vechi și noi ai Basarabiei.

Nici o părere de rău pentru „maica Rusie", pe care atâția o mai plâng și astăzi, ci toată inima lui și-o închină „măicuții" iubite, Moldovei, căreia i-a răsărit în sfârșit steaua dreptății. Nici un cuvânt de laudă pentru svoboda primejdioasă a revoluției internaționaliste, ci numai rugăciuni către Dumnezeu ca să apere norodul moldovenesc de această anarhie. Nici o slăbiciune pentru străinii cari ne onorau cu „frăția", după ce un veac întreg ne-au asuprit și batjocorit. El simția „jalea lupului" pentru prada pe care o pierde.

Și când formulele bolșeviste păreau a târî pe Moldoveni pe un povârniș primejdios, el le striga: Nu numai pământ, ci și drepturi naționale!

Din Martie și până 'n Decemvrie 1917 părintele Murafa și-a ridicat în coloanele Cuvântului Moldovenesc de atâtea ori glasul, prin care căuta să abată gândirea Moldovenilor dinspre anarhia rusească, spre înțelegerea ne-

voilor naţionale şi spre o viaţă comună cu Moldova.

Când în toamna lui 1917 am scos în Chişinău cea dintâi gazetă cu litere latine şi cu orientaţie „românească", printre cei dintâi cari s'au ataşat la gazeta noastră „Ardealul" *a fost păr. Murafa. Şi de atunci până astăzi, timp de aproape un an de zile, Sf. Sa ni-a fost un neclintit tovarăş de muncă şi de principii. Păr. Murafa a fost printre cei dintâi cari au trecut repede peste punctul de vedere „moldovenesc" punându-se pe cel românesc", în privirea tuturor întrebărilor de viaţă. Dragostea lui pentru Transilvania şi pentru România, creştea din zi în zi, şi convingerea că întreg poporul nostru trebue să ajungă la o viaţă unitară îşi făcea loc în sufletul lui cu o tărie la fel de mare ca la cei mai buni patrioţi din ţările române cu conştiinţă naţională mai veche.*

Dar paginile părintelui Murafa nu sunt numai dovezi despre evoluţia sufletească sănătoasă a unui intelectual basarabean,— ele sunt în acelaş timp şi frumoase pagini de literatură. *O simţire de o admirabilă glngăşie, sinceritate şi simplitate, îmbrăcată într'o limbă „moldovenească" dulce şi neprefăcută,— un avânt de un lirism sănătos şi de o credinţă puternică,— iată ce caracterizează scrisul părintelui Murafa.*

In istoria culturii Basarabiei, Dorurile sfinte *ale părintelui Murafa, vor fi pomenite cu cuvinte*

frumoase atât pentru simțămintele cuprinse întrânsele, cât și pentru forma plăcută în care se înfățișează.

Imi place a crede că ele vor fi citite cu bucurie nu numai peste Prut, unde sunt tot mai mulți dorttori de a cunoaște Basarabia, ci și aici, în țara lor de naștere, unde ele trebuie să producă un efect binefăcător asupra sufletelor. Mai cu seamă preoțimea, care se ține încă departe de trebuințele mari ale neamului, este de-a dreptul datoare să citească această cărticică plină de simțire națională și de idei drepte, sănătoase și folositoare.

Iar păr. Murafa — finul meu literar, cum se socotește Sf.-Sa — după dovezile pe cari le dă prin prezenta culegere de articole, adunate din „Cuvânt Moldovenesc", „Ardealul" și „România Nouă" — poate merge cu curaj înainte atât ca luptător politic înțelept, cât și ca mânuitor al condeiului.

Pe o astfel de cale, Basarabia va aduce foarte prețioase contribuții atât la viața politică, cât și la cea literară a României-Mari.

Onisifor Ghibu.

Chișinău, 27 Noembrie 1918,
Ziua unirii definitive a Basarabiei cu România".

CÂNTAREA MOLDOVEI

Trăiască Moldova, țara noastră, mama noastră, - Moldova cea scumpă, voioasă și frumoasă, — Moldova cea împodobită cu păduri, cu codri, cu livezi, unde cântăreții înaripați dau laudă Ziditorului din zori și până 'n seară, asemenea cu fiii pământului acestuia — bunii și credincioșii Moldoveni!

Să trăești, pământ scump al Moldovei!

Un veac, o sută și mai bine de ani, tu ai fost adormită cu somnul morților, întunecată.

Tu, care în vechime făceai bine la vecinii tăi din Răsărit cu oameni luminați; tu care le-ai dat lor pe *Petru Movilă* și pe *Antioh Cantemir*, — după ce te-au alipit la dânșii, pe cuvânt că vor să te apere de Turci, te-au izbit pe un veac în temniță. Tu, care ai fost stăpână în hotarele tale, ai ajuns la dânșii slugă, dobitoc de muncă grea.

Graiul tău, măicuță dragă, graiul dulce și fermecător, a fost oprit, a fost legat un veac întreg; a fost de ocară și de batjocură și alungat chiar și din lăcașurile tale de rugăciune!

Dela sânul tău îţi lua copiii şi purtându-i prin şcoli străine, ţi-i întorcea străini acasă, fără ca să te mai cunoască. Şi fiii tăi, uitând că tu le eşti mamă, în loc să-ţi uşureze jugul, ţi-l împovărau şi-ţi sporiau robia!...

Iar tu, măicuţă dragă, ţinând furca în brâu, plugul de coarne, secerea şi coasa de mănunchiu, sau păzind oile şi vitele tale sau ale altora, prin lunci şi văi, îngânai, suspinând, doinele tale cele pline de amar şi de jalea neamului şi numai aşa îţi mai uşurai prea marea durere a ta.

Răbdătoare ai fost, măicuţă dragă! Numai casa Domnului, unde tu îngenunchind, aduceai jalea ta şi amarul tău, numai ea ţi-a cunoscut adâncul. In faţa icoanelor tu îţi spălai obrajii tăi păliţi de soare şi de vânt cu lacrimi ferbinţi, şi răcorindu-te, iarăş îţi luai jugul robiei.

Greu ţi-a fos jugul acesta, Moldovă, dar nemărginită ţi-a fost răbdarea...

Fericită eşti, măicuţă, că ai putut să înduri pân' la sfârşit. Oftatul tău a ajuns la ceriu.

Amarul trece, bucuria vine. Fii slobodă şi fericită în veac!

Auzi tu strigătul prin oraşele şi satele tale: *„Trăiască Moldova! Trăiască maica noastră!“*

(Cuvânt Moldovenesc, 16 Aprilie 1917).

LACRIMILE MAMEI

La vatră, lângă foc, şade pe scăunaş măicuţa. Cu părul alb, cu obrazii veştezi, cu vederea slabă, şade bătrâna plecată la pământ de veacuri şi de gânduri. Bătrâna şade, iar ochii ei vechi sunt scăldaţi în lacrimi. Lacrimile curg fierbinte, parcă ar fi de sânge, arzând obrajii mamei şi lăsând pe ei două urme arse, negre. Ochii mamei plâng, iar inima ei se desface de jale şi de amar. Plânge mama şi dând din cap jalnic şopteşte:

Dragii mamei fii, fiii mamei fii!

Eu, măicuţa voastră, în dureri v'am născut, la piept v'am crescut, pe genuchi v'am legănat, cu de toate v'am dezmierdat. V'am născut ca să fiţi stăpâni pe ţara strămoşească, cea mândră şi slotoasă, pe care o ţine neamul nostru de mii de ani.

Dar vai, rea soartă aţi avut, căci pe mâna străinilor aţi încăput.

Voi, crezând că neamurile străine vă vreau bine, străinilor v'aţi dat şi de mamă v'aţi lăsat.

Iar neamurile străine, țara v'au înnecat și drepturile voastre toate vi le-au luat. Și voi, stăpânii țării, ați rămas argați, și lanțurile grele pân'astăzi le purtați.

Grea soartă ați avut, blânzii mamei fii, în veacul trecut, între dușmani mii.

Hoție — în loc de frăție, dușmănie — în loc de omenie; robie — în loc de tovărășie.

Alta n'ați văzut în veacul trecut.

Dar și acum, când lanțurile 's rupte, când neamurile vrednice, sus ducând steagurile, își iau soarta în mână și-și lucrează legi cu fel de fel de drepturi, voi, mișeii mamii, de dușmani înșelați, drepturile voastre iarăș le lăsați. „Voi știți moldovenește",—dușmanii vă înșeală. „Voi învățați rusește, nu limba mamii 'n școală"!

Că litera latină, nu vă duce spre lumină, ci are să vă lipească de Țara Românească. Iar Țara românească, pân' acum e boerească, — unde boerimea înădușe țărănimea".

Așa ei drumul vă îngrădesc spre vecinica lumină, — spre izvorul strămoșesc, sfânt—moldovenesc.

Dar prin limbă străină voi nu mai aveți lumină, precum n'ati avut nici în veacul trecut!

Numai litera latină va deschide drumul spre vecinica lumină, că-i a mamii din rădăcină. Și întunericul țării, cu încetul s'a rări și soarele luminei pe voi va ferici.

Că de lume se vorbește: „N'ai carte, n'ai nici parte", iar știința întărește, căci lumea drept

vorbește, că neamul fără lumină, fără sfântul soare, ca și crinul moare... nu crește, nu 'nflorește, dar se veștejește și se prăpădește.

Neamul slab de minte, iar de putere plin, e o slugă dorită de stăpân. Cu cap de bou și cu limbă de berbec, străinii viața și-o petrec.

Tocmai spre această stare viermele vă îndeamnă, că în gunoiștia mare e a lui hrană.

Iar prin gustul mare de colonizare în țara noastră roditoare, el și „autonomia“ o are ca o dezbinare dela Rusia cea mare.

Că țara vi-i ochită pentru colonizare, de o lume fără număr de peste hotare. Și în vremea viitoare, cu opincele în mână, cu trăistele în spinare va năvăli în țară o lume străină muncitoare, și venind — țara va înneca, iar pe voi, puii mamei, în veac vă va înstrăina.

Și cum ați fost până azi, pe la Amur, pe la Cavcaz, pe loc petriș și nisipos, ce vrea multă muncă și de puțin folos,— oasele vi s-or risipi, iar neamul nostru pe veci s'a prăpădi.

Doar această stare o vreți voi, cei cu gura mare și cu mintea mică; voi oameni de nimică, când drepturile noastre și autonomia le ponegriți cu mare dușmănie? Dar autonomia nu va fi o dezbinare, cum pe voi vă înșală, ci va fi o apărare pentru a voastră țară.

Că ea pământul l-a apăra de oameni străini, iar pe voi vă va așeza ca să fiți stăpâni.

Că destulă robie ați avut în veacul trecut. Destulă dușmănie voi ați petrecut. Acum în

loc de robie la neamuri străine, să fie tovărăşie cu neamuri creştine.

Tocmai spre această stare „autonomia“ vă îndeamnă. Dar la trecere la voi n'are, căci duşmanii vă înşală cu vorbe dulci; cu mult pământ şi fără plată ei auzul vă dezmeardă, ca doar drepturile voastre să vi le piardă.

In loc de drepturi sfinte, în regimul nou, ce e o îmbrăcăminte pentru lumea veche, stăpânii voştri vechi vă gătesc vouă nişte lanţuri nouă. Şi aceasta nu e de mirare, că de mult se ştie că hoţul schimbând cojocul, tot năravul vechiu îl are. Nu spre frăţie sau spre omenie, dar tot spre hoţie şi spre duşmănie....

Dar voi pe acestea din vedere le scăpaţi, după duşmani vă luaţi şi împreună cu duşmanii pe mama o îngropaţi într'o groapă mare, să nu mai vadă soare.

Aşa vorbind, încet, către icoane măicuţa cade, iar jalea mare pentru ţară inima i-o arde.

O, preasfinte Doamne, Ţie eu mă 'nchin. Scapă Tu, preamilostive, neamul cel blajin.

Fă-i o soartă fericită pe vremea viitoare,—o viaţă norocită sub ce l mândru soare...

Aşa se închină bătrâna, plecată la pământ de veacuri, iar din ochii ei curg râuri de lacrimi, lăsând pe obrajii veştezi, urme negre, arse.

(Cuvânt Moldovenesc, 17 Aprilie 1917*).*

TRĂIASCĂ BASARABIA AUTONOMĂ!

Binecuvântat să fie Făcătorul în veac! Am ajuns să văd o măreaţă adunare, o adunare moldovenească de preoţi şi de mireni. I-am auzit strigând într'un singur glas: *Trăiască Basarabia Autonomă!*

Preoţi şi mireni, bărbaţi luminaţi, în care clocoteşte sângele moldovenesc, strigau: *Trăiască Basarabia autonomă!*

Fericită eşti tu, Moldovă, maica noastră, că ai fii vrednici în zilele acestea!

Ei vor scoate norodul din întunericul cel adânc şi-l vor duce pe calea luminei, pe calea învăţăturii moldoveneşti.

Trăim clipe fără asămănare, clipe istorice. Amar de noi, dacă nu vom răspunde la chemarea vremii! Blăstăma-ne-vor în veac urmaşii; ne vor dispreţui străinii şi Dumnezeu se va întoarce dela noi. Adună-mu-ne toţi fiii luminaţi ai ţării!

Adunaţi-vă preoţi, învăţători; adunaţi-vă toţi fiii Moldovei! Să lăsăm ura şi vrajba, căci toţi

suntem fraţi, fiii Basarabiei. Maica noastră nu-i săracă în fii luminaţi. Să ne trezim, să ne îndemnăm şi să ne ajutăm unii pe alţii.

Fie cât de greu somnul fratelui, dacă vom bate la uşa inimei lui, mâne, poimâne, el s'a trezi şi va sluji neamului.

Destul ai fost plecat şi smerit, Moldovene; dă-ţi seamă de rostul tău pe acest pământ al Basarabiei!

Şi vei vedea, că viaţa ta este una cu viaţa neamului tău! Căci nu e în lumea aceasta om, care să nu tragă către neamul său şi să nu ostenească pentru fericirea lui. Când mi-aduc aminte de batjocurile pe care le-a îndurat neamul moldovenesc dela atâţia străini, îmi plânge inima şi îndelunga noastră răbdare mă doare.

Şi ne tot spuneau: „Din ce neam se trag Moldovenii? Trebue să fie ţigani; ori poate nici nu-s un neam? „Bine“, ziceau alţii, „dar unde-i cultura neamului acestuia, unde sunt Moldovenii“ cu învăţătură? Vor fi fost Moldovenii vreodată neam, dar acum nu mai sunt.“

Le răspund acestora c'au fost Moldovenii neam, iar dacă au fost, sânt şi azi.

Nedrept şi viclean au cuvântat atâţia străini, care au mâncat pânea pământului nostru.

Au fost şi sunt. Şi dacă nu şi-au avut Moldovenii cultura lor, — pricina e că n'au voit-o străinii şi s'au temut de dânsa; pricina e, că a înnăbuşit-o în faşă ţarismul cel puternic şi hrăpareţ, cu slugile lui. Iar dacă n'am avut

Moldoveni cu învățătură moldovenească, apoi, în rândul întâi, pricina e că ni i-au înjosit și ni i-au alungat din țară ocârmuitorii de ieri.

Acum destul! A venit vremea să arătăm vrednicia și puterea neamului moldovenesc... Moldoveni și Moldovence! La lucru cu toții pentru binele norodului moldovenesc! Să dăm mână cu mână pentru Moldova noastră cea scumpă! Dumnezeu ne va răsplăti însutit și ne va binecuvânta norodul în vecii vecilor. Căci în unire este puterea; unirea este în adevăr și adevărul este dela Dumnezeu!

Acum ori niciodată!

(Cuvânt Moldovenesc 3 Maiu 1918).

JALEA LUPULUI

De mic copil trăind, de lume tot aud vorbind, că oaia dela lup crezare n'are, — că lupul jale n'are.

Dar azi privind cum lupii plâng, mai că cred, nevrând, că crezul lumei e 'nșelare, — că lupul jale are.

Dar lumea stă surdă și n'ascultă cel urlet mare ce e azi în țară.

Cum, fără hodină, dihăniile suspină, să dea oițelor o nouă soartă, sincere lacrimi varsă.

In piele de oaie îmbrăcați printre oițe împrăștiați, lupii pe ei le bocesc și jalnic le șoptesc:

„Vai dragi oițe, s'a dus trecutul fericit și zile grele au venit!

Că „separatiștii" v'au trădat și Românilor v'au dat, la cea mare sărăcie, la vecinică robie.

Că Românii vă vor înjuga și hrana vă vor lua, și voi veți peri de foame în cea robie mare.

Cât v'am fost noi ciobani, în cea sută de ani, voi ați trăit ca 'n raiu.

Căci noi ne strâmtoram şi pe voi vă îndestulam, ca să fiţi sătule şi voioase, supt labele noastre miloase.

Ce mâncam noi, ştiţi voi, oiţelor. Ceva lăptişor şi untişor, puţină cărnicică şi pâinică, ca şi o nimică.

Că stomacul nostru lupesc, nu sufere mâncare de sec, că aşa ne e dat dela Cel Prealuminat.

Unii bănuesc că fruptul vi-l luam şi numai secul vi-l lăsam.... Dar ei se înşeală.

Căci secul e mai folositor de mii de ori. Că el, una stomacului prieşte, alta, credinţa împlineşte.

Din marea ură duşmanii ne mai înjură, că noi în trecut spitaluri nu am avut.

E drept că în trecut noi în spitaluri n'am crezut, unde în chip de mijloace se dau tot „proşoace".

Că mult mai uşor te îndreptai buruiene de puneai, sau când bunica te descânta, ori ulcica ţi-o punea.

Ales de beai şi un rachiu, din mort te făceai viu. Indată scăpai de durere şi'ndată prindeai la putere.

Ştiţi că în veacul trecut destule cârciume aţi avut, care şi sănătate vă da şi viaţa v'o mângăia.

Fericit timp mai era, când mic și mare chefuia și habar n'avea !

Tot din ură, dușmanii ne înjură, că în veacul trecut fără lumină v'am ținut.

Dar învățătura înaltă micșorează credința sfântă.

Așa că învățătura mare e tocmai o 'nșelare.

Dar școli au fost multe cu limba noastră dulce, care auzul vă desmeardă și vă deșteaptă.

In ele două luni pe an se 'nvăța, spre lumină mereu vă îndemna, ba adesea se întâmpla că și urechile vă întindea.

Sau, cum pe atunci se vorbea, minte vi se da.... Dar ce avea aface, cu niște dobitoace?

Sau serviciul moscălesc? Și azi îl pomenesc... Cine l'a făcut și pe „diadica“ l'a cunoscut.

Că mari bătăi primeau cei ce limba n'o știeau; limba noastră armonioasă, din toate limbile aleasă.

Dar pe atunci două mâncări strica, iar două bătăi priea. Paremi-se că așa între băriți se credea?

Și așa, când ne dăm seama, vedem că nu e a noastră vina de ați rămas fără lumină.

Voi, din prostia voastră, vă fereați de limba noastră. La școli nu umblați și lumină nu luați.

Dar să facem pace! Bine că a fost ce paște, că voi și fără lumină bine dați la lână.

Dar urdă și brânzică, cărnică și pielcică?

Tot din ură dușmanii ne înjură că n'am avut căi ferate și șosele late.

Dar puține drumuri ați avut? Dar n'ați mers pe unde ați vrut? Și prin ogorul vecinului, și prin pâinea străinului?

Căi ferate, șosele late, ce bunătate?! Ia o scumpătate.

Dar noi din an în an tot adunam ban la ban.

Și tot ce adunam îndată trimeteam, la vizuinea noastră centrală, ca să n'aveți teamă.

Că banii's lăcomoși și hoții's primejdioși; ei fără jale omor, or și pe cine vor.

Deci noi ne însărcinam, grija banilor v'o purtam și vă lăsam „curate și sărace" ca să dormiți în pace...

Așa noi în trecut numai binele v'am vrut. Tot de voi ne îngrijeam și mereu vă jeleam.

Și v'am adus la o stare, că azi se miră lumea mare, cum v'ați lăsat moralul strămoșesc și l'ați deprins pe cel lupesc.

Cum voi din oi blânde v'ați făcut acum crude?

(România Nouă, 7 Iulie 1917*).*

VISUL MÂNDRU

— CĂTRE INVĂȚĂTORI —

Cu o fericire nespusă priveam întâiaşdată, în loc de vorbe dulci, o faptă istorică; priviam pasul cel dintâi al Moldovenilor din țara noastră spre lumină, spre o viață nouă mai fericită.

Priveam pregătirea sămănătorilor-muncitori ai unui câmp prea părăjinit şi buruienos, care este sufletul neamului moldovenesc.

Priveam cu inimă plină de dorințe fierbinți, cerându-le sămănătorilor un cuget național, din care necontenit să izvorască puterea luminii.

Priveam şi nu credeam. Cum? Moldova, maica noastră, să aibă cultură națională? Moldova cea năcăjită, batjocorită, înapoiată, izbită în fundul întunericului, să vadă lumină? Ce fericire, ce minune dumnezeiască!... Şi îmi venia să strig de bucurle: Sculați părinților şi fraților din mormânturi şi priviți fericirea noastră, a cestor vii! Gunoiştia, unde până'acum s'a hrănit viermele, are nu numai fii înapoiați şi vânzători de

neam, ci are și fii luminați, în care fierbe sânge național. Ei se pregătesc la sămănat, își dreg armele muncitorești.

La toamnă vom privi, cum sămânța cea sfântă națională, s'a revărsa din mânile lor pe sărmanul suflet moldovenesc. Și din an în an vom privi, cum ceața întunerecului se rărește, iar lumina sporește și luminează întregul neam moldovenesc.

Invățătorilor! Mare este întunericul țării noastre, dar mare este și puterea luminii! Invățătorilor moldoveni! Fiți luminători, nu întunecători... Intre dumneavoastră sunt și dușmani, care vă înșală. Feriți-vă! Fiți vrednici și viteji, nu mișei, nu gunoiu!

Dacă pe steagul vostru e scris: „Lumină Moldovanului“ — înainte, cu steagul în mână! Inainte, până la moarte, și din mâni nu-l scăpați!...

(*Cuvânt Moldovenesc*, 30 Maiu 1917).

NU NUMAI PAMÂNT, DAR ŞI DREPTURI

Pământ... pământ... şi iar pământ — a fost şi este crezul plugarilor.., a fost şi este visul cel mândru, dorul cel mare pe care îl are plugarul pururea.

Plugarul până la atâta-i flămând de pământ, că alta nu vrea să ştie nimic şi strigă în gura mare una: „pământ". Şi cine ştie viaţa plugarului în vremea din urmă, cine ştie starea lui cea înapoiată, acela îi dă crezare plugarului şi strigă împreună cu el: plugarul să aibă pământ!...

Şi eu cred că dorul plugarilor se va împlini: ei vor primi pământ. Dar tot odată mă simt dator să-i fac fratelui plugar o întrebare:

Frate plugar! Oare dumneata numai plugar eşti şi altceva nimic? Om eşti, frate; eşti moldovan, şi ai suflet moldovenesc — şi dacă ca un plugar ai nevoie de pământ pentru hrana trupului, apoi ca Moldovan cu suflet tu ai cu mult mai multe nevoi. Că tare este părăginit sufletul moldovenesc!

Oare drept vorbesc sau nu? Nu eu îți vorbesc, frate, da singur Mântuitorul nostru Hristos ne cuvintează despre hrana sufletului așa: „nu numai cu pâne va trăi omul, ci cu tot cuvântul, care iese din gura lui Dumnezeu (Mat. 4, 4). Adecă: omului în viață îi trebue nu numai hrană pentru trup, pâine, da și hrană pentru suflet, — cuvânt, cuvânt luminat, dumnezeesc, vorbit din gură și scris prin cărți pe limba norodului. Ori în scurt, am putea zice: fiecărui muritor îi trebuie cultură națională.

Neamul care n'are cultura sa, cărțile sale, acela vede numai atâta, cât se arată prin ochiul ferestrei, iar neamul cel învățat prin cărți vede tot ceriul și tot pământul. De aceea neamul cel cu cultură este neam luminat, iar neamul fără cultură este neam înapoiat, întunecat, precum suntem noi Moldovenii. Așa este sau nu?

Intreabă-te pe tine, neam moldovenesc, ce ți-a dat ție limba rusească în suta aceea de ani, în care ai învățat-o? Ți-a dat cultură, deșteptare, lumină? Nu! — Ți-a adus pierzarea culturii neamului tău, pe care ai avut-o o sută de ani înapoi. Limba rusească a scos limba ta moldovenească din școli și din biserică și de atunci întunerecul a rămas pe pământul Basarabiei. Rămânând fără cultură moldovenească, tu, plugarule, ai ajuns astăzi la o așa stare de înapoiere, că nici nu ești vrednic să-ți iei drepturile tale, nici să le cunoști pe ele.

Drept eu socot, sau nu? Drept, pentru că eu

Biblioteca Documentară
Piatra Neamț
Regiunea Bacău

nu te aud cerând cultură națională și autonomie largă care să chezășluească toate drepturile neamului tău, și chiar dreptul tău la pământul țărei acestea, dar te aud cerând numai coada autonomiei — pământ... pamânt și mereu pământ!

Vra să zică, dacă ai fost rob și „cap de bou", cum te numeau veneticii, tot așa vei rămânea în veac, numai pamânt să-ți deie?! Plugarule! Tu și de-acum înainte vei munci și-ți vei da sudoarea și truda pentru cultura străină?!

Nu, frate, nu așa! Destul ai hrănit pe străini! Când copiii tăi rămâneau goi, flâmânzi, întunecați și neamul tău era scos din rândul lumii, atuncea neamuri străine își făceau școli și se luminau din sudoarea ta. Vrei și de-acum înainte să fie tot așa? Știu bine că nu.

Poate unii din plugari strigă numai „pământ," pentru că-i aud pe plugarii ruși strigând numai pământ? Dar plugarii ruși cer numai pământ, pentru că ei au cultura lor națională, da tu, frate plugar moldovan, ești încă fără învățătură. Dă-ți samă: ce ți-a ajuta pământul fără cultură națională? Nimica! Vor trece 10—20 de ani și plugarii se vor înmulți, dar pământul se va împuținа. Atunci tu vei fi silit să lucrezi pământul așa ca să aibi mult folos pe loc puțin, — ceiace fără știința de a lucra pământul, n'ai să fii în stare să faci. Iar când vei avea școli de gospodărie sătească în limba ta, atunci fiii tăi, întorcându-se acasă dela

școală, vor aduce cu dânșii meșteșugul lucrării pământului desăvârșit și tu, frate plugar, vei avea mult folos pe puțin pământ.

La urmă trebuie să vezi, frate plugar, că fără cultură națională, fără învățătură în limba moldovenească nu vei avea viață în viitor, precum n'ai avut nici în trecut.

De intri în lăcașul Domnului, îți trebuie limbă înțeleasă; de intri în școală, iarăș trebuie; de intri la județ, în oaste... ori și unde, fără de ea ești cu ochii legați și mut.

Să lăsăm rusească — Rușilor, și s'o luăm pe moldovenește, că o sută de ani am învățat rusasca și tot nedeșteptați suntem și, dacă vom învăța-o încă sute de ani, tot înapoiați vom rămânea.

Plugarilor! Strângeți-vă împrejurul Moldovenilor învățați și, dând mână cu mână, într'un glas strigați: noi vrem pământ, dar vrem și cultură națională!

Acu ori nici odată!

(*Cuvânt Moldovenesc*, 16 Aprilie 1917).

VALURILE ANARHIEI

S'a ascuns mândrul soare. Stă cerul înnorat și trist. E plin de jale și de lacrimi. Din când în când cerul lăcrămează și stropește pământul nenorocit.

S'a ascuns soarele blând. El nu-i în stare să privească fără lacrimi viața pământului, zilele pe care le trecem noi aici, jos.

Petrecem o viață amară. Din zi în zi se tulbură marea vieții. Valurile grozave, valuri de sânge și de lacrimi se înalță tot mai sus și mai sus. Lumea din zi în zi se încruntă în sânge, se sălbătăcește și vrea sânge, sânge, sânge omenesc.

Se tulbură marea vieții. Rusia mare este cuprinsă de un nou potop. Nu potop de apă, ci potop de sânge și de lacrimi. Cele dintâi valuri ale acestui potop se izbesc deacum de malurile vieții, mâncându-le de jos. Valurile viitoare se prevăd și mai puternice și mai grozave! Vai nouă! Valurile de azi răpesc de pe fața pământului fețe răzlețe de oameni, iar valurile viitoare par a fi în stare să spele neamuri întregi. Vai neamurile mici și slabe!

Prea scurtă ni-a fost bucuria slobozeniei în „Rusia mare“. In loc de viață nouă și fericită, slobozenia ni-a adus o anarhie grozavă, o tulburare, care nici nume nu mai are.

Rusia se dărâmă, se înnecă în sângele său, în sângele fiilor săi. Strămoșii Rușilor de azi au adunat pământuri cu neamuri străine, au adunat avuții fără de număr, iar copiii lor își fac râs de avuția strămoșilor. Ce adevărată este vorba noastră moldovenească veche: *„Avuția strângătoriului trece în mâna cheltuitorului“*.

Se tulbură marea vieții. Valurile anarhiei de acum înnecă și țărișoara noastră, scumpa Basarabie. Sărmană țara mea. Tu cu ce ești vinovată? Oare nu destul sânge, nu destule lacrimi și sudori ai vărsat tu în trecut? De unde acest vânt, această molimă, că tu te dărâmi, singură pe tine,— bei sângele tău puțin și scump?

Se tulbură marea vieții... Peste noi, Moldovenii, a dat potopul nou, potopul de sânge frățesc și de lacrimi. Valurile viitoare se prevăd grozave; ele vor să spele de pe pământul Basarabiei tot neamul moldovenesc.

Sărmană țara mea, vai de tine, dacă nu vei ști să te lipești cu pieptul tău de „Sfatul Țării“, adunat la Chișinău din cei mai buni fii ai tăi, cari s'au gândit să-ți dea stăpânire!... Satură-te deci mai de grabă de anarhie, țara mea iubită, și împreună cu mine strigă: *Stăpânire vrem, stăpânire!*

(Cuvânt Moldovenesc, 29 Noemvrie 1917).

ÎN LOC DE PÂNE ŞI SARE, FOC ŞI PLUMB. ...

— 6 Ianuarie 1918 —

Trenul merge tocăind și, când și când, șuerând, — merge lăsând în urma sa fum și scântei. Unul după altul saltă vagoanele, abia urcând grelimia.

Ele merg, părând un lanț fără sfârșit, merg pline de oameni. Prin ferestrele lor se vad fețe mai mult smolite, dar toate voioase. Din lăuntru răsună cântece ostășești mândre, melodioase. Trenul duce voluntari transilvăneni dela Chiev spre România. Vitejii voluntari se duc să-și deie viața pentru dezrobirea neamului moldovenesc și alcătuirea *României mari*. Fără ca să-i mâie baioneta din urmă, merg de bună voie, plini de conștiința și iubirea de neam; merg vrednici și voioși spre moarte, merg cântând spre jertfa sângelui.

Trecând Nistrul, ei se văd în Basarabia, unde locuesc frații lor Moldovenii. Iacă și capitala, Chișinăul. Trenul se apropie de gară și stă.

Indată el e înconjurat însă de soldățime armată, care așteaptă la gară. Oaspeții sunt bătuți până la sânge, ba unii și uciși. Apoi sunt luați „în plen“ și duși pe străzile orașului, desbrăcați și sângerați, printre glumele și râsul dușmănesc.

Așa soldații moldoveni, puși la cale de dușmani, i-au primit pe frații lor, cu moarte. In loc de salut cu pâne și cu sare — foc și plumb! ?

Grozavă este puterea înțunerecului moldovenesc din Basarabia, dar și grozavă a fost politica dușmanului stăpân din veacul trecut.

Eu cred că *frații transilvăneni, cari cunosc istoria nenorocitei Basarabii, ne-or da crezare.*

Sărmană Basarabie!

Stând în răspântie, cine n'a călcat-o, n'a zdrobit-o și n'a robit-o ? Ea a văzut și Turci, și Tătari, și Cazaci și Moscali, tot lifte barbare care lăsau în urma lor, în loc de cultură, pârjol și scrum. Stăpânii cei de pe urmă un veac întreg au luptat în contra neamului moldovenesc din Basarabia, făcând toate pentru desnaționalizarea lui. Dacă frații noștri din Transilvania și din alte locuri, viețuind între neamuri c lte, prin luptă au fost vrednici să-și apere drepturile, Moldovenii din Basarabia, fiind sub stăpânirea unui neam necult, n'au avut nici un chip să-și apere drepturile.

Basarabia răpită a fost o piatră scumpă în coroana stăpânului dușman și foarte plăcută de

el. Mănoasă și zlotoasă, cu un neam blăjin, plecat și iubitor de muncă grea, Basarabia a fost un aluat în mâinile dușmanilor stăpâni, pe care au lucrat-o cum i-a ajuns pe ei mintea lor necultă.

Imbătați de panslavism, Rușii au vrut să ne slavizeze, dar Slavi nu ne-au făcut, numai ne-au adus la așa stare de desnaționalizare, că azi îi primim pe frații noștri în loc de pâne și sare — cu foc și cu plumb!

Intr'așa stare ne-a găsit ziua Mântuirei pe noi, Moldovenii din Basarabia.

SOCIETATEA ORTODOXA-NAȚIONALĂ

A

FEMEILOR ROMÂNE

O femeie! Puterea ta a fost și e nemărginită în lume. In inima ta tu porți un izvor de putere și puterea ta e în mila, în blândețea cu care cucerești tot. Măicuță scumpă... soție iubită... soră dragă,..

Care din noi e vrednic să nu vă împlinească dorul, când mânile voastre blânde se lasă pe capul nostru, când ochii fermecători răzbat în sufletul nostru, iar buzele dulci șoptesc, îndeamnă...

Da, femee, puterea ta e nemărginită... Dar, cunoști tu, fermecătoarea lumii, că în mâinile tale tu, ții soarta lumii și soarta neamului tău — nenorocirea și fericirea lui? — Cine stă la fașă, cine stă la leagăn, pe ale cui brațe se leagănă neamul, cine aruncă prin zâmbet blând în spiritul neamului sentimentele cele dîntâi? Doar nu tu, fermecătoareo? O, fericit e neamul care

are femei vrednice, că lor le e cu putință a însufleți neamul său cu idealuri sfinte și a-l aduce pe el la o stare vrednică, la o glorie superioară.

Româncelor! Auziți voi, cum țara voastră sângerată suspină, suferind dureri nespuse? Săriți Româncelor toate ca una și scăpați țara de la moarte. Puneți mânile voastre blânde la clădirea nouă-sfântă.

Faceți-ne creștini, ca să nu fim cadavre; faceți-ne Români, ca să nu fim gunoiu, spre hrana altora. Fiți întâi Românce și apoi femei și care din noi se arată neromân—să nu vadă zâmbetul vostru, să nu se atingă de mânile voastre. Insuflețiți spiritul neamului cu idealuri sfinte!

Popularizați societatea voastră sfântă coborându-vă din curți înalte în bordee sărace, și aprindeți sufletele orfane spre fericirea neamului.

Stați umăr la umăr, dați mână cu mână, femeilor române, și înainte la muncă sufletească, națională. Apărați societatea de dușmance, de lupoaice în piele de oaie și de păpușele. De acum e timpul să vă cunoască străinătatea ca pe doamnele țării noastre. Domniți în țara noastră cu îndrăsneală, fără nici o teamă, că destul a domnit străinătatea. E timpul ca glasul vostru să răsune puternic în țara noastră dela o margine până la alta. Cu Domnul înainte, femeilor române, spre viitoru! fericit, spre gloria neamului!

(România Nouă, 12 Septemvrie 1918*).*

PE URMELE LUI INOCHENTIE

Cred fără nici o îndoială că mai iubitor de lege decât poporul român basarabean n'aș găsi pe acest pământ păcătos alt popor. El se trage spre lumina lui Hristos ca fluturul spre lumânare; el suge cuvântul dumnezeesc ca buretele apa. Și cu toate acestea el e și azi într'o stare sufletească prea grea; el e departe dela legile lui Hristos. El are biserici mândre, cruci pe la răspântii și obiceiuri creștinești prea multe, dar tot la el găsești niște obiceiuri cari n'au nimica cu creștinătatea. Ca un exemplu aduc vr'o câteva din ele:

„Strigoi cu strigoaica, ursoi cu ursoaica.... n'are baba fănină, n'are baba slănină.... tifu, tifu, tifu"..., șoptește baba stupind asupra cărbunelui stâns în cana cu apă, când descântă de ori ce boală.

Se tulbură natura. Norii stau negri și scapără grozav... Ceriul plânge prin râuri și piatră. Bunica înșfacă cociorba și cuțitul și înfi-

gându-le dinaintea căsuței sale — „domolește“ natura.

În țară e secetă.... „În sat e o femeie cu coadă“, crede satul, și fiecare gospodină smulge din coada cucoșului său câte trei pene și „ceriul trimete ploaie“, — cred gospodinele.

Mama înmormântează pe fiul său. Îl îmbracă cât de bine și mândru și aruncă bani în mormânt „să nu umble gol pe ceia lume și să aibă de cheltuială“, crede mama.... și altele.

Așa, când luăm sama bine, credința poporului nostru în generalitate e o amestecătură din obiceiuri rămase dela păgânătate și din obiceiuri creștinești. Și în bietul suflet întunecat stau alături: Treimea, Hristos, Maica Precista, cu strigoiul, cu femeia „cu coadă“, cu Inochentie și alții. In generalitate se vede legea dumnezeească în obiceiuri, pe care le împlinește c'o dorință mare. Nu e biserică, cruce, icoană sau alt semn creștinesc, înaintea căruia el să nu-și facă cruce cu evlavie. Dar tot dintr'aceiași dreaptă, cu care Moldovanul își face cruce, el ridică două degete stând înaintea sf. Evangelii la jurământ și, jurând pe nedreptul, fără nici o îndoială, îl vinde și pe tatăl său. El nu vinde ouă Lunea sau în zi de post și fruptul nu să atinge de gura lui în post, dar în acelaș post el ușor face fel de fel de nelegiuiri, călcând toate poruncile dumnezeești. Cu ce el destul ne adeverează că până acum el a deprins numai veșmântul legii, dar dela

moral, de la miezul legii, e destul de departe. In scurt, poporul nostru a ajuns azi la o stare sufletească așa de grea că te iau fiorii când gândești de soarta lui viitoare.

Acum e bine să ne întrebăm: cum a putut să se întâmple, ca un popor iubitor de lege, un popor care a avut biserici, școli, luminători, a ajuns azi la așa joasă stare sufletească?...

Răspundem: Da, poporul nostru a avut unde primi lumina lui Hristos, dar n'a avut cine s'o predea. Că preoții lui au fost un clopot fără limbă, care nu suna. O parte de preoți au fost ruși și de fel nu cunoșteau limba poporului, iar altă parte deși au fost moldoveni, graiul l-au pierdut pe băncile seminarului. Că pe ei de mici copii îi răpea dela sânul poporului și ținându-i în străinătate 12—15 ani îi întorcea poporului străini și muți.

Cea mai urâtă limbă în seminar, de care își băteau joc stăpânii poporului, a fost limba românească. Cu fel de fel de glume și porecle tinerimea poporului se aducea la acea stare, că ea se rușina de limba strămoșească și se deprindea a vorbi și a gândi numai rusește. Bine era, dacă preoțelul tânăr găsea în parohia sa pe vreun dascăl bătrân, că în fața lui părințelul dobândea un profesor de limba română, dela care cu încetul se romaniza și cuvânta în biserică.

Dar din an în an se împuțina rândul dascălilor vechi, cari cunoșteau bine limba și spiri-

tul poporănilor și de la care li era cu putință a deprinde limba bine numai preoților moldoveni. Dar cum păstoreau preoții ruși, bulgari; cum mărturiseau, cum slujau, cum cuvântau în biserici fără limba poporului?

Aduc două exemple:

Un preot rus, Flor Șcerb, a cuvântat în ziua de Paști așa: „Oameni *nebuni!* Azi Hristos a ieșit din *bortă*.....

Altul: Odată pe Hristos l-au întâlnit zece *buboci* (în loc să zică *buboși* sau *leproși*). Acel dintâiu orator a înjurat și pe cinstiții săi poporăni, într'o zi sfântă ca ziua de Paște, și iar a murdărit un loc sfânt. ca mormântul lui Hristos. Al doilea orator l'a făcut pe Hristos lecuitor de gâște. Amândoi, în loc să înalțe sufletele poporănilor spre ceriu, i-a coborît mai jos decât au fost, intrând în lăcașul Domnului.

Așa bietul Moldovan, se trăgea la biserică spre hrana sufletului său flămând, dar acolo, în loc de hrană numai își obosia auzul cu graiul străin și neînțelept, își obosea trupul și se întorcea spre casă flămând trupește și sufletește și obosit. Te miri cum, suferind toate acestea, el încă se trăgea la biserică, ba încă și cu mâna plină spre mulțămirea „oratorilor“. Asta încă odată adevărește, că Moldovanul e un rar iubitor de biserică — de sfânta lege. A răbdat sărmanul cât a putut, dar la urma urmei a protestat și el și a protestat așa cum n'a protes-

tat nici un popor pe lume. Protestarea poporului basarabean a fost mișcarea *inochentiană*.

Mișcarea inochentiană, după a mea părere, a fost o urcare uriașă sufletească a poporului român basarabean,— o tragedie atât de jalnică, de care nu poți să scrii decât cu lacrime. Mișcarea inochentiană așteaptă judecata dreaptă a istoriei și de ea se vor scrie nu cuvinte, dar cărți. Neamurile culte, cunoscând mișcarea adevărată și suferințele tragice ale poporului basarabean, vor dobândi un exemplu rar de politică varvară și cu bucurie vor striga: Da, sfânt a fost momentul în care s'a hotărît să se ridice armele pentru independența și apărarea neamurilor mici...

Flămând de lege, c'o cultură sufletească fără samă joasă își petrece zilele poporul basarabean supt jugul stăpânilor săi vechi, împlinind cu plecăciune, rolul dobitocului de muncă grea. Dar sufletul lui însetat și plin de suferință era acelaș paiu, care aștepta scânteia să se aprindă și să ardă cu flacără mare. Această scânteie a și fost cuvântul „părintelului nostru", cuvântul călugărului *Inochentie* dela Baltă. Și s'a început călătoria peste Nistru, o călătorie uriașă. Sute și mii de călători, lăsând satele pustii plecau spre părintelul, mânând înaintea sa turme de oi, căruțe de pâne și de alte producte. Și ajungând la Baltă se închina „părintelului său" tot: vită, pâne, ban — până și pe sine însuș. Acolo la picioarele părintelului poporul român

basarabean se răsufla de suferințele sale și pe sufletele bolnave se lăsa pacea sfântă și lecuitoare. Ei păreau beți, ei păreău nebuni, și cu bună samă erau beți, dar nu de băuturi, da de fericirea sufletească pe care o dobândise prin părințelul său prea plăcut. Dar nu mult s'a lungit fericirea sărmanului Moldovan.

Fostul pe atunci episcop, vrednicul rusificator *Serafim Ciceagov*, care și noaptea visa numai „separatiști", prin ajutorul stăpânirei înalte în grabă l'a gonit pe Inochentie la Cameniț-Podolsc. Dar Moldovenii, flămânzi de graiul părintelui, s'au dus după el și la Cameniț. Atunci stăpânirea l'a mutat la Nord, la Volocolam, la Muran, — la zăpada și ghiața cea mare. Dar și acolo moldovenii l'au găsit și călătoreau tocmai acolo, făcând mii de vârste, ca să-l găsească și să'l asculte pe părințelul lor iubit și „sfânt".

Stăpânirea îi aresta, îi pedepsea și încărcându-i în tren de animale (de porci), îi trimetea înapoi, la Basarabia. Și-ți era mai mare jalea să-i privești coborându-se din tren murdăriți de baligă, plini de râie și de alte boale și hămesiți de foame. Dar ei în scurt timp iar sa găteau de drum și plecau la părințelul, pe care de-acum îl măreau, făcându-l „Duhul sfânt".

Așa din o mișcare sfântă a sufletului flămând, jandarmul rus în antereu, a făcut o boală și a lăsat bisericii noastre o zestre, cu care în

viitor are să aibă o luptă lungă și grea. *Se înșală aceia*, cari cred că mișcarea bolnavă e potolită, e lichidată. Părintelul a murit, dar amintirea încă e vie în sufletele flămânde și sunt vii sute de „apostoli“ ai părintelului, care lucrează mereu. Datoria Bisericii e să se apropie către rănile sufletești ale poporului bolnav cât de cu dragoste și cu blândețâ și să lecuiască rănile proaspete cât de curând. Altmintrelea mișcarea o izbucni iarăș și fiind că e pornită de foștii cârmuitori ai bisericii pe o cale bolnavă, va duce suferitul popor la o moarte sufletească.

Ba țara nu-i va avea nici ca cetățeni, pentru că inochentianul, precum s'a arătat în trecut, se leapădă de gospodărie și pierzând toată avuția, se face cerșitor.

Dorim succes Bisericii spre luminarea și lecuirea sufletelor întunecate și bolnave...

SĂ INTĂRIM UNIREA

S'a împlinit mândrul vis: România și Basarabia răzlețite de dușmani s'au întâlnit din nou, împreunându-se pe vecie.

Fie binecuvântat acest moment sfânt! Actul dela 27 Martie e o trecătoare zidită peste prăpastia neagră spre îmbrățișarea țărilor de acelaș sânge.

Mă simt prea fericit și sincer sărbez acest moment în sufletul meu.

Dând laudă Ziditorului prea înalt, mă întorc către El c'o rugăminte: Doamne sfinte, lungește-mi viața, să pun și eu a mea petricică în clădirea nouă și să prăvesc cu ai mei ochi *înfăptuirea mândrului vis*...

Prea mare fericire ne-a trimis Stâpânul lumii, nouă Românilor de aici. Dar și grea sarcină a căzut pe umerii noștri și o răspundere mare către istoria viitoare.

Noi Românii de azi, clădim *România Nouă*. Noi începem istoria viitorului. *Și vai de noi*,

de vom fi dușmanii României Nouă. Blăstămul vecinic va fi pe capul nostru.

Conducătorii clădirii sunt datori să ia seama bine și după sine și după cei mai mici muncitori, căci ei țin în mânile lor soarta României Nouă.

Ei sunt datori să treacă pe toți lucrătorii clădirii prin sâtă cât mai deasă, ca fețe șirete și mâni necurate să nu s'atingă de visurile sfinte.

Mie nu mi-i teamă de dușmanii străini, cari de mult stau la răspântie și le cunoaștem gândul. *Dar mi-i teamă de dușmanii casnici, de frații stricați la suflet, cari totdeauna sunt primejdioși în timpurile de prefaceri.*

Cu adevărat ciipa de azi, când surorile trebuie să se cunoască spre a-și întocmi casa cea nouă de împreună viețuire, este însemnată foarte.

De felul cum se poartă unii față de alții frații cari s'au întâlnit, de vorbele și *faptele* pe cari le săvârșesc înaintea norodului dela sate, atârnă închegarea pe veci a unirii. Și iarăș, nimic nu strică mai de grabă lucrul bun care s'a săvârșit, decât nesocotința prostească a unor oameni ușuratici, lipsiți de simțire și de evlavie pentru faptele mari.

Fericirea și norocul nostru este astăzi în noi înșine. Acum nu ne mai putem căina asupra străinilor, cum am făcut-o vreme îndelungată. Stăpânirea lor vrăjmașă s'a risipit și în locul ei s'a așezat dreptul nostru de-a ne orândui viața.

Orice suferință sau nedreptate se va ivi de aici în colo în casa noastră, ea nu mai trebue căutată aiurea decât în vinovăția noastră. După cum spune și la fabulă, că cele mai multe rele nu ne vin dela străini, ci ni le facem noi înșine cu moravurile cele păcătoase și stricătoare de rânduială înțeleaptă.

Precum se strică pânea când o cuprinde mucegaiul, așa se întâmplă și cu frații, când între ei pătrunde duhul răutății.

Prin vina nemernicilor se aruncă sămânța îndoielii, prin purtările lor sumețe și nedrepte sufletele neapropiate încă se depărtează unele de altele și se sapă prăpastia întunecată care surpă legătura cea sfântă.

De aceea înfăptuirea adevărată și statornică a unirii noastre, cere multă înțelepciune, pe care n'o pot avea decât Românii însuflețiți de iubire către patria lor.

Această înțelepciune se cade s'o aibă întâi sora cea mare, căci ea trebue să povățuească pe calea dreptății pașii surorii mai mici. Dela ea se așteaptă jertfa cea curată.

Și ea este datoare să curăță putregaiul ce se cuibărește în casa cea nouă.

Destulă stricăciune s'a făcut acolo în lăcașul vechiu, aducând nenorocire și plângere amară în cuprinsul țării.

Răii și stricații n'au loc la masa curată a praznicului nostru. Ei trebuie goniți cu sunet

din ograda sufletului nostru, ca să n'o spurce cu întinăciunea vieții lor otrăvitoare.

Căci aceștia sunt otrăvitorii maicei noastre sfinte.

Să piară dintre noi precum piere fumul !

Sora cea mică, Basarabia, încă are crezare, căci ea e crudă și slabă. Nevoile ei sunt multe și puterile puține. Dar are sufletul curat, sufletul strămoșesc moștenit dela Ștefan Vodă cel Sfânt și nebiruit.

Pentru această pricină, el nu trebue întinat cu pacatele unor netrebnici pripășiți cu vâlvă printre norodul nostru blând, ci să fie încălzit la flacăra virtuților curate, aducătoare de lumină și coborîtoare de dreptate.

Numai așa se va întări *unirea.*

Altfel se năruie altarul înălțat cu atâtea lacrimi și nădejdi sfinte.

(România Nouă, 13 Aprilie 1918).

REGIM VECHIU IN ŢARĂ NOUĂ

Fiecare neam are două puteri, prin care creşte şi înfloreşte. Puterile acestea sunt: Biserica şi Şcoala. Puterea Bisericii, cu autoritatea ei prea înaltă, dumnezeească, pentru un neam ca moldovenii din Basarabia e foarte mare.

Dar Moldovenii luptând pentru liberarea şi naţionalismul neamului lor, au scăpat din vedere puterea cea mare a Bisericii.

Dacă şcoala, curăţată de stâlpii ţarismului, azi e liberă şi lucrează fără piedeci, Biserica stă încă tot sub regimul vechiu, având o cârmă ţaristă-slavă. Aş dori să văd, cum ar lucra şcoala azi, dacă ar avea la cârma ei pe domnii Sâromiatnicov şi Serebreanschi, foştii inspectori ai şcolilor din Basarabia sub regimul ţarist. Oare e cu putinţă ca ocârmuitorii Bisericii din Basarabia, cari sunt ruşi-naţionalişti, să ne naţionalizeze Biserica noastră moldovenească? Cred cu nu, şi ei nici nu-s datori să facă una ca aceasta.

Bine, dar preoțimea și călugărimea moldovenească ?

Acestea încă stau legate sub puterea cârmii duhovnicești absolutistice, legate cu fel de fel de noduri. Nici o disciplină militară n'a fost așa de aspră și de absolutistică, precum a fost disciplina duhovnicească în Rusia. Clericii, în mâna episcopului au fost, și mai sunt și astăzi, adevărați robi, fără voie, fără glas.

Regimul de azi, suferințele și terorizarea din urmă și grozava desnaționalizare pe care a petrecut-o fiecare persoană duhovnicească, — acestea sunt cauzele tăcerii din trecut și de acum a preoțimii.

Naționalizarea Bisericii trebue să se înceapă nu de jos, dar dela cap.

Episcopii, mai înainte de toate se cuvine să fie adevărați Moldoveni, naționaliști iubitori de neamul lor. Astfel de episcopi, fiind de un sânge și de un graiu cu turma lor, vor putea aduce Biserica lui Hristos, moldovenească, la un viitor luminat.

Un exemplu. Voios sună clopotele satului N. Poporul întâlnește pe stăpânul său preasfințit, moldovan. Intrând în lăcașul Domnului și stând pe catedră (amvon), Preasfințitul cuvântează:

„Binecuvântarea Domnului fie spre voi! Bine v'am găsit dragii mei fii!“ și așa mai departe.

Un cuvânt cunoscut și înțeles desmeardă auzul poporului și lacrimi de bucurie nespusă curg pe fețele pârlite și muncite. Apoi un sfat

viu și cercetări între preasfințitul păstor și între turma lui Hristos: din partea credinții, din partea școlii și or și de ce altele ca acestea.

Atunci turma, cunoscând glasul păstorilor săi, va merge după ei pe calea mântuirii, dar nu prin pârloage, după lupi răpitori ca Inochentie.

Dacă până acum satele moldovenești s'au rusificat prin Biserică, apoi și de naționalizat ele tot prin Biserică se vor naționaliza.

Să începem deci serios naționalizarea bisericii — de sus, pentru ca degrabă să o putem naționaliza pe de-a întregul.

Cu Dumnezeu înainte spre un regim bisericesc nou în țară nouă!

(România Nouă, 14 Februarie 1918*).*

BISERICA ŞI ŞCOALA

Biserica şi şcoala — două puteri ale neamului, două făclii sfinte, care aduc neamul la o stare sufletească şi intelectuală înaltă — la culmea gloriei. Că numai razele lor sunt vrednice să pătrundă spiritul neamului în adâncimea lui şi, însufleţindu-l cu idealuri sfinte, să-l facă silitor, vrednic de eroi.

Da, aşa sunt făcliile neamului, când la ele stau adevăraţii luminători ai neamului cu o iubire către neam nemărginită. Munca lor în folosul neamului e o jertfă fără preţ.

Neamul le dă lor nişte boţi cu ochi, din care ele fac fiinţe înţelepte, formând sufletul intelectual. In sfârşit, muncitorii Bisericii şi ai Şcoalei formează spiritul neamului, fără care neamul ar fi doar un cadavru, un dobitoc de muncă grea spre hrana altor neamuri. Deci neamurile culte, cunoscând rolul sfânt şi fără pereche al luminătorilor săi, închipue toate mijloacele ca să-i adune la făclie pe vrednicii luminători ai neamului său. Şi fericit e nea-

mul, care-i adună pe vrednicii săi, că prin ei el creşte şi înfloreşte.

Franţa, cu cultura ei universală, Anglia, de care azi se miră lumea toată, e datoare cu cultura şi cu vrednicia sa luminătorilor săi. Dar vai de neamurile, cari nu cunosc rolul Bisericii şi al Şcoalei şi nu le dau sprijinul cuvenit, că pe ei în viitor, în loc de glorie îi aşteaptă peirea.

Mi-aduc aminte de situaţia luminătorilor în Rusia. Conducătorii Rusiei, crezând mai mult în puterea fizică, în jandarmi, decât în puterea morală, biserica şi şcoala le lăsa mai mult în voia Domnului, să trăiască şi să se înmulţească cu ale lor mijloace.

Păstorul primind binecuvântarea episcopului, pleca spre parohie fără nici un ban în buzunar şi negăsind acolo nici leafă, nici casă, nici masă, se apuca de „jupuit morţii şi viii“; se făcea un cerşitor, având la adresa sa fel de fel de glume şi bătăi de joc, şi dela ai săi şi dela străini.

Învăţătorul a fost alt nefericit, care în loc de viaţă petrecea o pedeapsă. Ales învăţătorii de pe la şcolile bisericeşti, cari primeau câte 10-20 de carboave pe lună. Cu burta pururea deşartă, cu o casă de copii care sta cu plisculiţele deschise, bieţii învăţători, da cum da lecţiile, şi apoi fuga după câştig. Şi în mâinile obosite de greliméa vieţii, tremurau făcliile sfinte, slobozind spre popor o lumină slabă. Şi bieţii lu-

minători, blestemând profesia lor, pururea gândeau la fugă și fugeau: păstorul la o parohie mai bună, iar învățătorul, fiind mai liber de oprelele pe care le avea preotul, fugea la jandarmerie, la poliție etc. Nu e de vorbit, că oamenii cei mai vrednici, cunoscând situația luminătorilor, se fereau de biserică și de școală și numai aceia cari n'aveau altă cale, veneau la ele, dar și aceștia fugiau.

Așa a fost în Rusia în trecut și, cu toate că avea făclii, întunericul fără margini până azi acopere sufletul poporului care a adus și țara uriașă spre o ruinare fără pereche,

Au fost sărmanii „ieftini la făină și scumpi la tărâțe.“ Dați făcliilor sfinte luminători adevărați, oameni însuflețiți de idealuri sfinte și mai întâi de idealul național ; dați-le sprijinul cuvenit, o situație cât de ilustră, căci fără ei nu mai vede neamul nostru viitor fericit. Munca luminătorilor preț n'are, căci formează spiritul neamului și-l însuflețesc cu idealuri sfinte, făcând din boți cu ochi, chipuri dumnezeești.

(România Nouă, 20 Septemvrie 1918).

ROMÂNIA

Intre Nistru şi Tisa din vechime adâncă stai Tu, Românie, ţară eroică.

Istoria Ta, scrisă cu litere de sânge îmi adeverează că Tu, Românie, ai fost o ţară de jertfă.

Stând la răspântie, Tu ai fost în trecut straja Apusului.

In Tine, Românie, se opriau toate liftele fioroase, care năvăliau spre Apus.

Luptând cu ele necontenit, Tu pluteai în sânge, dar sabia din mână n'o slăbiai. Fără număr, fără nici o jale te jăfuiau năvălitorii, lăsând in urma lor pârjol şi scrum. Mai după fiecare năvală Tu începeai traiul din nou şi nu apucai a te întări că da peste Tine iarăşi altă năvală de lifte, mai aspră, mai cruntă. Numai prin sângele Tău şi prin ale tale aspre suferinţi neamurile din Apus au rămas neatinse şi au ajuns la nume mare, la cultură înaltă şi la bogăţii nenumărate.

Datoria neamurilor apusene către Tine, Ro-

mânie, e atâta de mare, că ei mai nu sunt vrednici să se plătească cu ea.

Privind trecutul Tău, prin istoria Ta, Românie, eu nu mă mir de aceea, că Tu azi ești mică în număr și săracă. Eu mă mir de alta, cum Tu, nenorocito, vărsând atâta sânge și răbdând atâtea suferinți n'ai părăsit cu totul acest pământ, dar trăești pe el până azi?!

Trăeşti mică dar c'un nume eroic, glorios, cunoscut de toată lumea. Trăești, așteptând viitorul tău măreț.

Eu cred, Românie chinuită, în viitorul Tău luminat, glorios și plin de fericire.

Tu și azi, fiind trădată de „prieteni“ și izbită între dușmani prea puternici, stai sângerată, dar cu credință tare în suflet.

Doamne sfinte!

Doar dreptatea nu e cu tine?

Doar nu ale Tale părți au fost și sunt încă răpite? Doar nu ai tăi fii plâng până azi, fiind subjugați altor neamuri fără nici un drept?

Dreptatea e cu Tine și Dumnezeu e cu Tine.

Iar dacă Domnul e cu Tine, El, prea puternicul, nu e vrednic să conducă diplomația omeneas ă spre calea dreptății?

Ce înseamnă pentru Făcătoriul prea înalt țările uriașe, cu toată puterea lor militară și cu toată diplomația lor prea șireată?

Unde-i Rusia cea uriașă, care-ți răpise fiica cea mică?

Au nu ea s'a ruinat pierind de sine ca spuma, cu toată puterea ei militară?

S'a dus trădându-te pe tine și izbindu-te în mijlocul dușmanilor Tăi!

Iară Tu, Românie, cu toată nenorocirea Ta de azi, care ne cutremură, stai încă, trăești. Trăești prin sufletul fiilor Tăi, Români, plini de credință și de iubire către maica lor.

Trăești cunoscută ca o țară eroică nu numai de prieteni, dar și de dușmani. Și vei trăi în veac, pentru că viitorul Tău, Românie, e răscumpărat c'o plată scumpă: cu sângele și suferința de veacuri a poporului românesc.

(România Nouă, 10 Martie 1918).

CLIPE DE LINIȘTE

I

SUPT STEJAR.

Noi stam supt un stejar uriaș, obosiți de călătorie. În apropiere stăteau surii, cu cabrioleta, primindu-și, lacomi, hrana cuvenită.

Era o zi de toamnă, dar atât de luminoasă și de caldă, că nu ne venea a crede, că e începutul lui Octomvrie. Ceriul senin, cu soare blând, câmpiile înverzite, codrul vechiu răvărsat prin munți, prin văi, cu frunzișul lui încă verde și des, ne da o iluzie de primăvară. Un vântișor cald abia aburia, mișcând frunzișul codrului.

Noi stam ascultând șopotele codrului tainic și un farmec rar, o melancolie dulce, o liniște sfântă, ni se lăsau pe inimile obosite de viața de toate zilele, plină de suferinți. Stam fermecați și salutam în inimele noastre natura blândă, plină de mândreți și de liniște. O salutam pe ea asemenea cu cântăreții codrului înaripați, care, vesel scuturând aripele, sburau spre el cu cântări dulci. Ele sburau și părea că ne spuneau prin cântări că viața lor, a păsărele-

lor, e o nesfârșită sărbătoare, pe când a noastră cea omenească, e mai mult o pedeapsă. Și liniștea sfântă mi-a părăsit inima, dând loc jalei, că în urma noastră a rămas viața orășană plină de sgomot și de suferinți, o lume departată de natura mândră, de izvorul sănătății și al fericirii, în clădiri înalte și în bordee murdare....., lumea care crește fără soare și fără aer curat, în praful și în sgomotul străzilor necontenit.... O lume veștedă, ca floarea din umbră; o lume fără sentimente poetice, cu o viață nenormală. Căci doar nu lumea orășană prefăce noaptea în zi și ziua în noapte? Doar nu ea doarme, când natura priveghiază și priveghiază, când natura doarme? Doar nu pentru lumea orășenească înverzesc câmpiile și codrii; nu pentru ea amirosă miroznele și cântăreții înaripați nu pentru ea cântă. Doar viața orășenească nu e o pedeapsă?.....

Tovarășul meu de călătorie, răzleț și el de țară, sta în apropiere c'o față gălbuie, melancolică, cu privirile blânde, dar triste, răzimat pe iarbă verde în cot și privea neclintit de supt stejarul uri ș. P eptul lui tânăr primea lacom aerul curat și mirositor și aerul puternic și sănătos îi rumenia fața gălbuie și îi lucia privirele triste. Apoi c'un glas duios, tremurător, șoptește: „Doamne, câtă frumuseță e revărsată prin natură! Uite mata, codrul e mult mai frumos toamna, când frunzișul lui e colorat cu fel de fel de colori: verde, roș, auriu..... Privind frun-

zişul lui, îmi pare că privesc un covor mândru, ţesut de mâinile răzeştelor noastre."

„Da, e frumos", îi răspund eu, „dar simţi, vezi, auzi mata în natură tonuri melancolice? Eu le simt prin aerul ei, le aud prin şoaptele ei tainice şi le privesc prin frunzişul codrului colorat. Şi ele spun inimei mele că se apropie moartea, adormirea naturei spre hodină, când naframa albă a zăpezii îi acopere faţa şi o singură coloare, albă, domneşte pe faţa ei rece. Deci în aşa timp o jale adâncă îmi pătrunde inima şi plâng cu lacrimi nevăzute. O, cum sunt eu îndrăgostit de ea, natura mândră! Şi sunt îndrăgostit de mult, încă din copilărie. De mic copil, umblând cu moş Simion, ciobanul nostru, în urma oiţelor şi ascultând doinele triste, care sunau din fluerul lui fermecător, eu am cunoscut-o, am înţeles-o şi m'am amorezat de ea. Maică-mea îmi da destule bătăi seara. „Mi-ai vinit, uşernicule!", îmi striga, „buche rea, ce eşti tu! Cartea ai legat-o de gard... mi-ai venit zdrenţos, cu străiţile murdărite de iarbă şi de oi!" Şi apoi bătaie... Dar a doua zi pe la zori, pe furiş mă îmbrăcam şi fuga..., că natura cu câmpiile şi cu codrii ei puternic mă chiema spre ea.

Da, dragostea către natură e vie în mine până azi şi aş fi fericit să mor la sânul ei, supt un stejar ca acesta şi cântăreţii înaripaţi să-mi cânte prohodul morţii".....

Apoi ne-am adus aminte că suntem flămânzi.

Emil a aşternut un prosop, a scos din *sacvoiaj* mâncările şi noi, destul de flămânzi, am prins lacom a ne întări puterile slăbite de călătorie. Mâncam, amintind cazuri din viaţa lăsată în urmă şi ameţiţi de aerul puternic petrecem clipe fericite, aşa rare în viaţa noastră. Deci nu ne venea a ne ridica de supt stejarul uriaş, dar surii îşi sfârşiseră mâncarea şi stăteau gata spre pornire. Emil a strâns masa, eu am prins surii şi punând toate la cale ne-am urcat în cabrioletă. Caii hodiniţi bine şi întăriţi, veseli s'au mişcat din loc şi prin codri, prin câmpii ne-au dus voioşi spre casele părinteşti.

II.

LA CASA PĂRINTEASCĂ

Trenul s'a oprit. Cu nerăbdare sar din vagon, mă sui în trăsură, și caii mă duc la casa părintească.

Iaca și satul Cotiujenii-Mari, unde-i cuibul nostru.

Trecând prin sat, mereu silesc omul, fiindcă mi se pare că el încet mână caii.

Amurgise și gospodinele aprindeau luminile.

Am trecut volostea. In stânga a rămas jupâneasa Reiza, în mâna dreaptă l-am lăsat pe Anachi Popăscu... Iaca și casa lui Andrii Pâslă—, marginea Cotiujenilor dinspre Pogorna... Hoisa la deal, și ajung la casa părintească.

Porțile-s încuiate... Înnăuntru-i întunerec și tăcere. Parcă-i pustiu.

Pustiu și este, fiindcă de mult s'a răschirat cuibul nostru și n'are cine face sgomot. Părinți i, sărmanii, de mult s'au dus, s'au trecut din viață. Frații — unii s'au luat după părinți, alții s'au

înstrăinat, ca și mine... A rămas numai fratele Ion, da și el, bietul, e stingher, burlac bătrân.

Bat la poartă... Sar câinii... Iese fratele, deschide poarta... Încă o minută, și intru în casă. în casa părintească.

Trag un sârnic*), aprind lumina, mă uit — nimeni... tăcere, întuneric și miros de mucegaiu... Mă duc în altă odaie, în a treia.... Nimeni.... Stau rărețiî și podurile lăsate, grebănoase... posomorîte și parcă mă întreabă:

— Ce ne superi... mergem și noi după stăpâni în pământ... Și tu ti-i duce...

Nimeni... Unde-i maica, care mă întâlnea altădată, plângând cu lacrimi de bucurie? Parcă o aud vorbind: „Dragul mamii, da de când te-aștept ?!...“

Nu-i biata bătrână... S'a dus, și eu am rămas sărman... Așa gândesc eu, plângând cu lacrimi nevăzute și inima mi se rupe de jale...

Dar iaca și fratele cu măliguța**) și cu scrobul din bucătărie, făcute la fugă de sluga veche părintească — Măriuca. Iată, uite și Măriuca cu samovarul !...

Stăm la masă și sfătuim... Fratele îmi spune de gospodărie... de viața lui și eu îl ascult și-l privesc. Cu capul și cu barba albă, pârlit de soare, udat de ploi și uscat de vânt, cu mânile năsădite și roase de lucru... el are o în-

---

*) Chibrit.
**) Mămăligă.

fățișare foarte dureroasă.. Păzește bietul, stingher, muncitor, casa părintească. Mă gândesc eu: el e stâlpul cel de pe urmă. Și gânduri — unul mai întunecat decât altul — îmi învălue prin cap, iar inima mereu îmi plânge...

Iacă fratele îmi zice: „noapte bună!“ și pleacă la culcare, iar eu rămân singur... Samovarul îmi țiuie pe masă... în pod să poräesc șoarecii prin nuci, iar eu stau dus pe gânduri.

Imi aduc aminte de anii copilăriei... Unde-s ei acum? S'au dus de mult... Ba s'au trecut chiar și tinerețele, și am început de-acum a însuri...

Cum de repede s'au dus... parcă dăunăzi încă alergam pe dealuri, prin văi și prin păduri, în cămeșuică și desculț, cu Todorică al Măriucăi, cu Isac Reiza și cu alți băieți de sama mea.

Și viața trecută mi se arată, ca un vis scurt... Parcă nici n'am trăit....

Mă uit pe fereastră afară... Luna a răsărit și luminează satul, ca ziua. Sar de pe divan, îmi iau un băț și ies în livadă.

Un vântișor încet abia-abia aburește, clătinând crengile de pân' la pământ ale nucilor rotați și umbroși, voinici și mari ca niște uriași...

Stau nucii și parcă-și șoptesc în de ei... Trag cu urechia. Da, ei vorbesc de mine. Ian uitați-vă, fraților!... De mult oare era încă un copil și se cățăra pe vârfurile noastre? Dar amu?... îi sur!“...

Dincolo de nuci stau voinicii ştejari, crescuţi până în ceriu... Ei abia-abia clatină din cap şi parcă mă îndeamnă, zicând: „poftim în vârf, la ouă de cioară!“...

In vârf?! A trecut vremea ceea!.. Patruzeci de ani, ca patruzeci de puduri îmi stau în spinare şi mă trag la pământ... Nu mai pot să mă suiu în vârful vostru, dragii mei stejari!...

Trec livada, trec şi viea, şi ies la marginea pădurii, unde mă arunc la pământ... pe iarbă verde... Aeru-i plin de miroazna ierbilor şi a florilor...

O tăcere sfântă... Numai cântăreţii din iarbă se întrec unul cu altul...

Luna poleieşte cu argintul ei satul, livezile, pădurile, câmpiile, dealurile şi văile. Priveliştea e atât de frumoasă cum nu-mi simt gura vrednică să spun, nici condeiul să scriu...

Frumuseţea aceea mi-aduce în inimă o bucurie fără pereche, bucuria vieţii... Jalea şi durerea s'au dus, nu mai sânt...

Cântă inima şi iară-mi plânge... dar acuma nu cu lacrimi de jale, ci de bucurie.

Cânta jertfa laudei Celui de sus.

S'aud cucoşii, cântă miezul nopţii... La hodină!... Mă întorc acasă, mă culc cu inima voioasă şi adorm, legănat de-un somn uşor... Noapte bună!...

A douazi de abia capăt sărutarea soarelui prin fereastra neoblonită, sar din culcuş şi ies în livadă... Imprejur o frumuseţă nespusă... Nu-

mai lumină și verdeață. Aerul e plin de mirozna florilor și de cântarea păsărilor....

Iarba, floricelele și frunzele plâng cu lacrămi senine de rouă a bucurie. Colo în fund, în desime, priveghetoarea cântă dus, de te farmecă... Din pădure mă strigă cucușorul... Nu știu încotro să fac... stau pe loc fermecat și-s gata să sărut și să îmbrățișez copacii, pământul... tot...

Mă duc în pădure... doar acolo-s toți cântăreții... De-odată dau peste un cucușor. Mai fac câțiva pași și spariu două turturele... Dar priveghetoarea din desime cântă a ei.

Stau locului, fermecat și ascult...

— „Bună dimineața!“ — s'aude un glas la spinarea mea. Trăsar; mă întorc... Jupânul Leiba... „Bine a-ți venit... n-aveți ceva de vândut?“...

S'a mântuit bucuria... Mă duc cu Leiba acasă, unde mă așteaptă oamenii din sat.

Unii au venit să mă vadă, alții după pământ, alții pentru alte treburi...

Ah! trebi și socoteli răzășești! Voi mi-ați sfârșit bucuria...

* * *

Peste câteva zile trenul iar mă duce în străini.

Adio, casă părintească! Fiți sănătoși Cotiujenilor! Ne-om mai vedea oare?...

— Dacă or mai fi zile, — îmi răspund roțile trenului, puse în mișcare de mașină.

CUPRINSUL

Pagina

Cuvânt înainte 3
Cântarea Moldovei 9
Lacrimile mamei 11
Trăiască Basarabia autonomă 15
Jalea lupului 18
Visul mândru. — Către învățători 22
Nu numai pământ, dar și drepturi 24
Valurile anarhiei 28
In loc de pâne și sare, — foc și plumb 30
Societatea ortodoxă-națională a femeilor române . 33
Pe urmele lui Inochentie 35
Să întărim unirea 42
Regim vechiu în țară nouă 46
Biserica și Școala 49
România 55
Clipe de liniște. I. Sub stejar 59
II. La casa părintească . . . . . —

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ

Apare în editura

Librăriei „ROMÂNIA NOUĂ“ din CHIȘINĂU

No. 1. — *Sărbătoarea Basarabiei.* Deschiderea Sfatului Țării (21 Noemvrie 1917). Prețul Lei 2.50.

No. 2. — *Deșteptarea Moldovenilor de peste Nistru.* Primul Congres ținut la Tiraspol, 17 Decemvrie 1917, de Onisifor Ghibu. Prețul Lei 2.

No. 3. — *Doruri Sfinte.* Pagini din lupta pentru redeșteptarea Basarabiei, de Preotul A. Murafa, cu o prefață de O. Ghibu. Prețul Lei 2.

Librăria „România Nouă“

Cea mai mare librărie românească din întreaga Basarabie

Are de vânzare tot felul de cărți:
Școlare, literare, istorice, științifice, ș. a. Hărți geografice, tablouri naționale, cărți poștale ilustrate, reviste. — Creioane, condeie, călimări, cerneală, hârtie de scris, plicuri, etc.

Tipografia și Legătoria de Cărți „România Nouă“

Execută în cele mai bune condiții orice fel de lucrări de tipografie și legătorie.

Chișinău — strada Pușchin No. 48